

(Publisert under overskriften ”Sikring beste forsikring” som kronikk i Verdens Gang
21. desember 2004)

Odd Gunnar Skagestad:

Munch-tyveriene – et tilbaketrukkent perspektiv

Kjeltringer tar seg inn på Munch-muséet og stjeler et par av muséets mest kjente malerier. En sikkerhetsvakt trues med skytevåpen. Dermed er det ikke bare *tyveri*, men et brutalt *ran*. Tyveri er galt, ran må fordømmes på det sterkeste. Det er også lett å slutte seg til de mange uttalelser om at ”våre kunstskatter må sikres bedre”.

Men i motsetning til sikkerhetsvakten er de stjalne kunstverkene *døde gjenstander*. Fysisk sett kun et par forgjengelige lerretsbitar med noen malingrester på. Bildenes fysiske uttrykk kan uten vanskelighet gjenskapes og mangfoldiggjøres. Malerienes verdi som *åndsverker* ligger på det transcendentale plan. Det er en verdi som følger av vår opplevelse av og innlevelse i disse bildene, basert på de gjengivelser vi har sett og de kunnskaper vi har om kunstneren og hans uttrykk, formspråk og de budskap han måtte ønske å formidle.

Tyveriene vakte stor oppsikt i internasjonale media, hvor ”Skrik” kjapt ble utropt til et av verdenskunstens mest kjente bilder. Det var ikke alltid slik. Berømmelsen kom med innbruddskuppet i Nasjonalgalleriet i 1994. Bildene av stigen under vinduet gikk verden rundt. Det gjorde også avbildningene av selve tyvegoddset. Det spektakulært frekke brekket gjorde ”Skrik” til et kultbilde. Det skulle en kjeltringstrek til for å få bringe den internasjonale anerkjennelse av Munch og hans ”Skrik” opp i den absolutte verdenstopp.

Og så skjedde det igjen. Forsmedelig og flaut, men bedre Munch-reklame kunne knapt tenkes. Her fikk en samlet internasjonal og hjemlig ekspertise anledning til å hausse opp både hendelsens betydning og sin egen autoritet ved å fortelle at Munchs ”Skrik” rangerer som et av verdens aller fremste kunstverker. At et kunstverk er geniale er ingen garanti for at det blir alment anerkjent som sådant. Men hvis tilstrekkelig mange opinionsdannere i tilstrekkelig pompøse ordelag sier at det er så, ja da er almen anerkjennelse det uunngåelige resultat.

Selvsagt er det ille at bildene er stjålet. Men hvilket tap er det vi har lidd, vi borgere av Oslo kommune? Materielt – eller på det metafysiske plan? Jeg fornemmer at problemstillingen avvises med den fnysende kommentar at at det går da ikke an å tenke slik – dette er noe som er *uvurderlig*.

Nettopp.

Noen har ymtet frempå at bildene burde ha vært *forsikret*.

Hvorfor det?

Kunsthandlere forsikrer de verker som de har inne, men det er noe annet. Kunsthandlere driver kommersielt. Bildene som de har for salg, har en prislapp. Selvsagt må det tegnes assurance mot tyveri o.l. Det er praktisk overkommelig fordi det gjelder et begrenset antall objekter. Det er *økonomisk* overkommelig fordi det ikke er kunsthandleren selv, men i siste instans markedet som bærer belastningen. Forsikringene har den effekt at de fordyrer verkene betydelig – en utgift som i siste instans belastes kjøperne. Markedet betaler. Det er mulig fordi det eksisterer et marked. Munch-muséet opererer ikke i et slikt marked. Dets oppgave er å ta vare på de kunstverker som er i fellesskapets eie. Disse verkene har ingen prislapp. De er ikke ment å omsettes i et marked, hvor loven om tilbud og etterspørsel sørger for en meningsfylt prisdannelse. I den grad verkene er unike, er de også uerstattelige og uvurderlige. Hvordan skulle man da fastsette en eventuell forsikringssum? Tilsvarende et antatt løsepengebeløp i det svarte marked, - tyvenes og helernes marked? Tilsvarende en antatt pris i et eventuelt legalt marked (hvor objektene ikke hører hjemme)? For ”Skrik” fabuleres det om en potensiell markedsverdi i størrelsesorden en halv milliard kroner. Dette fører debatten inn i det illusoriske. Hva ville forsikringspremien være for noe slikt? Har Oslo kommune midler til å tegne slike forsikringer? (andre uerstattelige kommunale kunstkatter måtte også dekkes). Hvem vil være forsikringstager i et selskap som kunne finne på å tilby denslags forsikringer? Hvordan ville det gå med et slikt selskap dersom ulykken var ute, - som den jo nå er? Og hva skulle hensikten være med å få inn et eventuelt astronomisk forsikringsbeløp? Plaster på såret, lindre vår kollektive tort og svie? Eller skaffe til veie midler til kjøp av et annet kostbart kunstobjekt, til erstatning for det uerstattelige?

Glem forsikringssnakket. Det realistiske i en situasjon som denne, er at eieren er selvassurandør. Så får vi håpe at tyvegodset kommer til rette uten for store kostnader, samt trøste oss med at saken tross alt har bidratt til å skape positiv blest om vår landsmann og hans kunst – og derved også øke Norges internasjonale omdømme som kunstnasjon en smule.